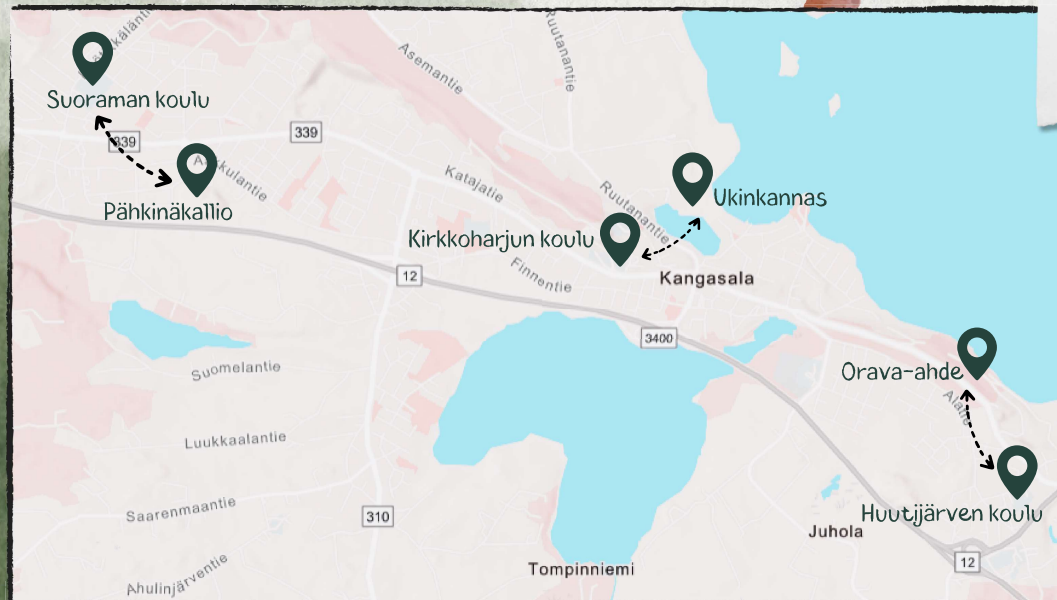

Kangasalan koulujen lähiympäristökartta

Hei! Toteutimme Kestävä tulevaisuus -työryhmän ehdotuksesta Kangasalan koulujen lähiympäristöjen kartoituksia, jotta voisimme tehdä oppilaiden luontoon viemisen hieman helpommaksi opettajille.

Valitsimme kolme koulua: Huutijärven koulu, Kirkkoharjun koulu sekä Suoraman koulu, ja mietimme jokaiselle koululle lähellä olevan luontokohteen. Kävimme kohteissa sekä keväällä että syksyllä tutustumassa, kartoittamassa lajistoa ja valokuvaamassa. Kohteiksi valikoitui Orava-ahde, Ukinkannaksen luonnonsuojelualue sekä Pähkinäkallion luonnonsuojelualue.

Kokosimme havaintomme tähän raporttiin sekä lisäksi myös vähän historiaa ja kevyttä teoriaa kyseisten kohteiden luontotyypeistä.

Kangasalan koulujen lähilyöntokartoitus

Tämä raportti on tarkoitettu opettajille avuksi ja esimerkiksi siihen, mihin oppilaiden kanssa voisi mennä ja mitä kaikkea niistä paikoista löytyy. Raporttia voi kuitenkin vapaasti hyödyntää miten itse haluaa ja keksii.

Toteutuksessa olemme huomioineet myös oppilaat ja leikekirjamaista teosta voi esimerkiksi esitellä heille suoraankin. Sivut voi myös tulostaa ja ottaa mukaan luontoon, tai sitten raportin pohjalta voi tehdä vaikkapa oman luontobingon.

Löydä lisää vinkkejä luontoaktiviteetteihin [Mappa.fi](https://mappa.fi) sivustolta!

Terveisin Julia, Johanna ja Merja,
AhlmanEdun luontoalan opiskelijat
14.3.2024

Luonto on tärkeä oppimisympäristö

Vahva kaupungistuminen on meneillään, ja lapset saavat yhä vähemmän mahdollisuuksia olla luonnon helmassa. Luonto kuitenkin olisi heille oivallinen paikka oppia ja kasvaa.

Lapsille tulisi myös tarjota mahdollisuuksia luontosuhteen kehittymiselle. He viettävät ison osan ajastaan koulussa ja päiväkodissa, siksi niillä on iso rooli tämän toteutumisessa. Lapselle on tärkeää saada aikuisen ohjaustaja kannustusta luonnossa olemiseen.

Luonnossa oleminen rauhoittaa ja virkistää lasta aivan kuten aikuistakin. Näin se helpottaa levottomuutta ja parantaa keskittymiskykyä sekä lisää luovuutta ja positiivisia tunteita toisia kohtaan. Luonto houkuttelee lasta luontaisesti liikkumaan ja siellä motoriset taidot kehittyvät monipuolisesti. Luonnon mikrobit myös parantavat vastustuskykyä ja ehkäisevät mm. astmaan ja allergioihin sairastumista.

Tutustu lisää aiheeseen

Lapsen ja luonnon suhde on tärkeää myös yleisen tulevaisuuden kannalta. Luonnon monimuotoisuus heikkenee jatkuvasti, lajeja kuolee ja tällä kaikella on luonnollisesti vaikutuksensa myös ihmiskuntaan. Kestävä tulevaisuus -työn tarkoituksena on tuoda tärkeät tulevaisuustaidot lasten ja nuorten arkeen.

Klikkaa
alleviivattuja
linkkejä!

Suomen
ympäristöopisto Syklin
ja Suomen Ladun llo kasvaa
ulkona -yhteishankkeessa
pyritään lisäämään
luontotoimintaa kasvatuksessa
ja opetuksessa.
Kurkkaa sivustolta esimerkiksi
Loikkaa ulkoiluokkaan
-opas!

Kurkkaa luontokoulu
Haltian materiaalit ja
koulutukset
kasvattajille!

Pirkanmaan Lumo

Ympäristökasvatuksen sekä luontopääoman ymmärryksen kehittäminen kuuluvat myös Pirkanmaan LUMO- eli luonnon monimuotoisuussohjelman (2022-2030) tavoitteisiin.

Agenda 2030

Jopa YK:n jäsenmaat ovat sopineet yhteiset kestävä kehityksen tavoitteet. **Tavoite 15:** Suojella maaekosysteemejä, palauttaa niitä ennalleen ja edistää niiden kestävä käyttöä; edistää metsien kestävä käyttöä; taistella aavikoitumista vastaan; pysäyttää maaperän köyhtyminen ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen.

Koulumetsähanke

Suomen luonnonsuojeluliiton vuosina 2012-2013 toteutetun Koulumetsät arvoonsa -hankkeen tuloksena syntyi koulumetsäopas, joka esittelee kasvattajille miten oman koulun tai päiväkodin lähimetsän käyttöä voidaan lisätä ja kehittää. Opas on täynnä inspiroivia esimerkkejä ja tehtäviä!

Ulkona luonnossa voi oppia aineesta ja
aiheesta riippumatta, tärkeintä on
mennä sinne usein ja nauttia siitä kaikin
tavoin!

Tutustu ja ilmoita koulusi
mukaan Suomen suurimpaan
kestävän kehityksen
ohjelmaan ja
ympäristösertifikaattiin
Vihreään lippuun!

Orava-ahde

Kangasala

Huutijärven koulu

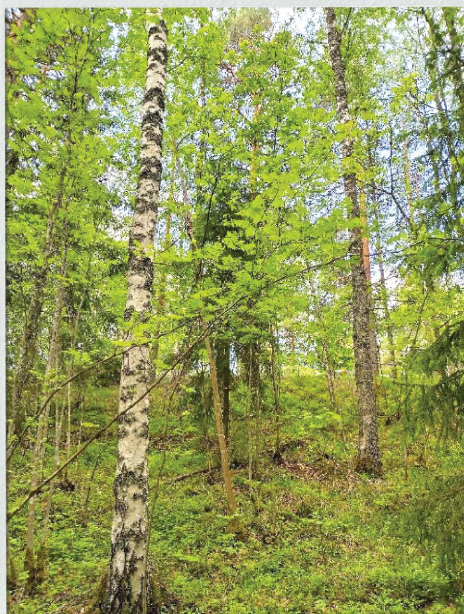

Orava-ahde on osa
Kuohunharjun koillisrinnettä.
Matkan pituus Huutijärven
koululta on noin 900 m,
kävellen noin 15 minuuttia.

Kuohunharjuntien
varressa sijaitseva
Orava-ahde on helposti
saavutettavissa oleva
lyhyehkö ulkoilureitti,
jonka voi kiertää.

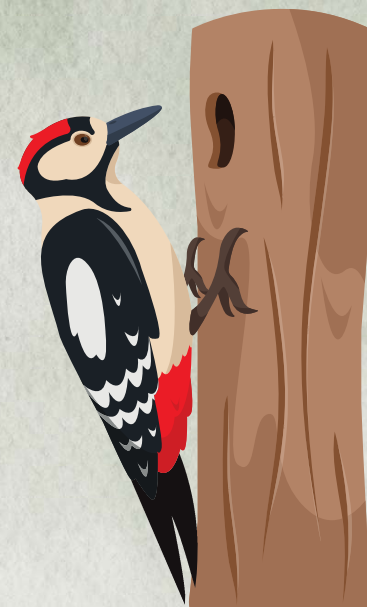

Lehtomaisema

Kangasalalla sijaitsee useampia harjuja ja Orava-ahde jääkin helposti näyttävämpien harjumuodostelmien joukossa unholaan.

Lehtomainen harjumetsä tarjoaa retkeilijälle kuitenkin riittävästi ihmeteltävää kasvillisuuden muodossa. Alueella sijaitsee myös harjualueeksi poikkeuksellisen paljon erilaisia lintulajeja.

Harjut ovat muodostuneet viimeisen jääkauden aikana. Ne

ovat

jäätikköjokimuodostumia, jotka ovat muodostuneet, kun mannerjään sisältä tulevat sulamisvesijoet kasasivat maa-ainesta jäätikön vetäytyessä.

Uhkia harjuille ovat maankäytön ja -muokkauksen aiheuttamat haitat, kuten harjujen kaivaminen soran ja hiekan saamiseksi rakennusaineeksi sekä teiden rakentaminen harjujen läpi.

Harjut ovat tärkeä pohjavesivarasto, joka suodattaa sadevettä paksun hiekkakerroksensa läpi pohjavesiin. Harjujen lähellä on useasti pohjaveden purkautumispaikkoja eli lähteitä. Harjun sisään jääneet jään palat sulaessaan tiputtivat maa-ainesta alaspäin ja näin muodostui kuoppia eli suppia.

Harjun tyypillinen metsä on mäntyvaltainen kangasmetsä. Pohjoispuoleisella rinteellä enemmän havupuuvaltaista sekametsää. Eteläisellä paahderinteillä kasvisto on vähäistä mutta kestää hyvin kuivuutta, kuumaa ja kylmyyttä. Harjuilla esiintyy tyypillisesti puolukkaa, sianpuolukkaa, mustikkaa, variksenmarjaa, kanervaa, kieloa ja sinivuokkoja. Orava-ahde on koilinen-lounas-suuntainen harju.

Havaitsemamme kasvilajit

Ketunleipä, eli käenkaali. Lehdet ja varsi sopivat vaikka salaattiin, kukkia voi käyttää koristeina.

Metsäorvokki

- Käenkaali
- Sinivuokko
- Metsätähti
- Rönsyleinikki
- Maitohorsma
- Siankärsämö
- Puna-ailakki
- Metsäorvokki
- Niittyleinikki
- Koiranheisi
- Koiranputki
- Voikukka
- Kiello

Metsätähti

Maitohorsman verso. Pehmeitä versoja voi syödä ja käyttää parsan tapaan.

Havaitsemamme kasvilajit

Oravanmarja.
Myrkyllinen!

Saniaiset ja sammaleet:

- Kallioimarre
- Sananjalka
- Lehtoruususammal

Marja- ja hedelmäkasvit:

- Puolukka
- Taikinamarja
- Mustikka
- Vadelma
- Herukka
- Lillukka
- Oravanmarja
- Mansikka

Mustikka.
Terveellinen ja
maukas marja.

Taikinamarja. Ei
syötävä.

Lillukka. Lillukan marjat
ovat syötäviä.

Orava-ahteella on ainakin seuraavia puulajeja:

- Kuusi
- Rauduskoivu
- Pihlaja
- Kataja
- Vaahtera
- Mänty
- Tammi
- Paju

Hyönteisiäkin löytyy:

- hyttynen
- kimalainen
- leppäkerttu
- muurahainen

Muurahaiset rakentavat kotinsa jatkuvassa yhteistyössä ja kommunikoivat muun muassa hajujen avulla! Kekojen pitkä loiva reuna osoittaa yleensä etelään. Tätä tietoa voi käyttää suunnistaessa metsässä.

Muurahaiskeko

Kilpikaarnainen männynrunko. Kilpikaarna suojaa mäntyä tulelta ja kertoo puun olevan hyvin vanha, vähintään 150 vuotta.

Kataja. Kypsiä marjoja voi käyttää mausteena.

Seuraavanlaisia lintuja voi
päästä näkemään:

 Punatulkku

- Tiltaltti
- Pajulintu
- Talitiainen
- Punarinta
- Räkättirastas
- Vihervarpunen
- Käpytikka
- Mustarastas
- Peippo
- Varis
- Punatulkku
- Hippiäinen
- Puukiipijä
- Närhi

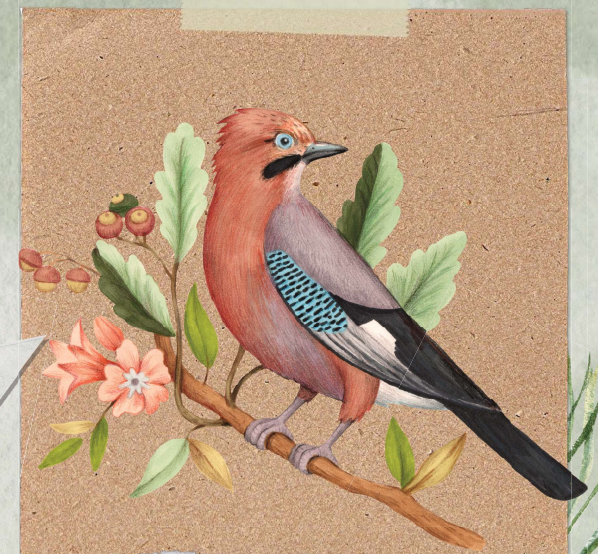

 Mustarastas

 Punarinta

 Paina
nimestäni,
pääset
kuulemaan
lauluani!

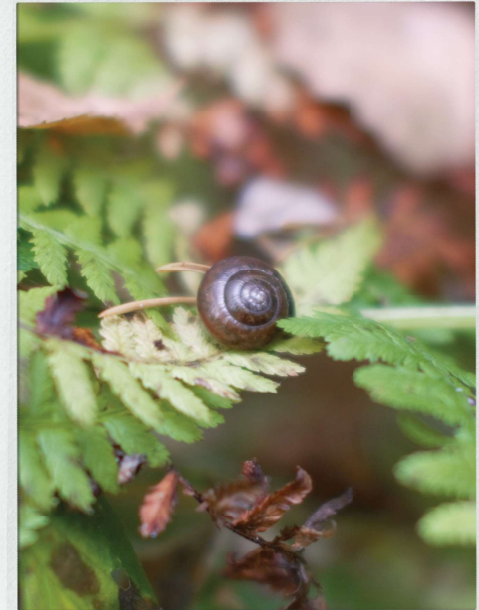
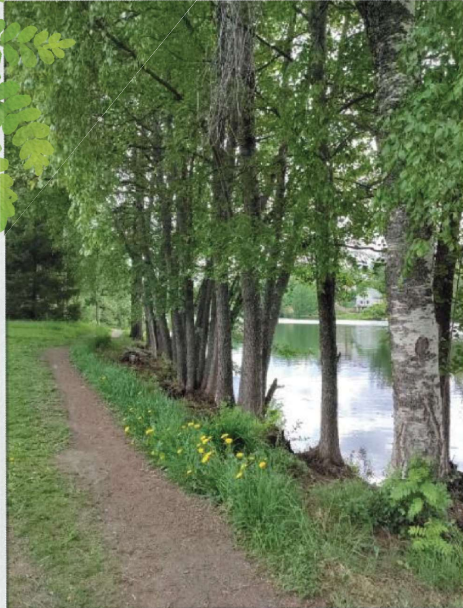
 Närhi

Ukinkannas

Kangasala

Kirkkoharjun koulu

Ukinkannas on Ukkijärven viereinen
lehtoinen luonnonsuojelualue.
Siellä on hyvä lyhyehkö polku, joka
kiertää alueen. Matkan pituus
Kirkkoharjun koululta
Ukinkannakselle lyhintä reittiä on
0,8 km, kävellen noin 10 minuuttia.

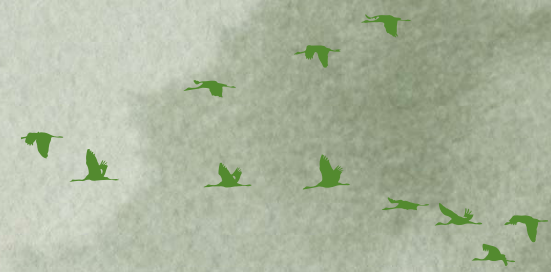
Tarinan mukaan ison vihan
aikaan venäläisten pelossa
(venäläisten miehitys
Suomessa 1713–1721)
Kangasalan kirkon kellot
upotettiin syvään
Ukkijärveen.

Hiljaisina juhannusöinä nuo
upotetut
kirkonkellot kumajavat tuoden
järven pintaan usvan. Silloin
syyttömästi tuomitun
Kuussalon Kaarinan haamu
leijailee järvestä nousevassa
usvassa.

Tosin nykyään ei kovin usein
ole hiljaisia juhannusöitä,
joten näky lienee
harvinainen.

Ukkijärvi

Ukkijärvi on jääkaudella
syntynyt painanne.
Ukinkannas muodostui
Vesijärven lahdesta
kannakseksi 1900-luvulla
jokien perkauksen ja edellisellä
vuosisadalla tehdyn Kaivannon
kanavan takia.

Ukinkannas on rehevä lehtolaikku.
Lehdot ovat Suomen rehevimpiä
metsäluontotyyppejä. Lehdossa on
runsasravinteinen, multapitoinen
maaperä. Suomen metsäpinta-alasta
lehtoja on vain noin yksi prosentti.
Lehdot ovat monimuotoisuutensa
takia arvokkaita luontokohteita. Noin
45 % Suomen uhanalaisista
metsälajeista on erityisesti
lehtometsien lajeja.

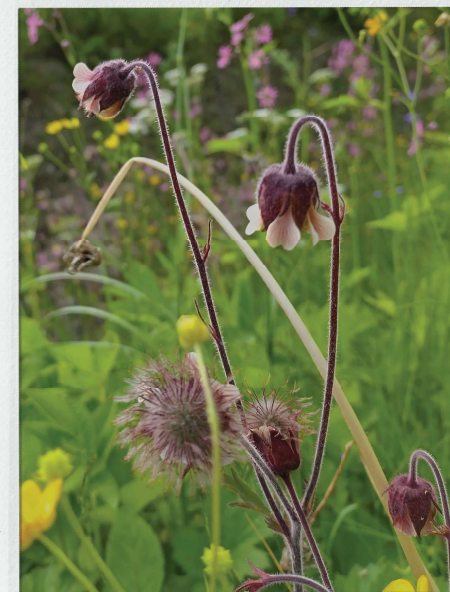

Lehtoja Suomessa on
eniten etelärannikolla,
muualla lehtokeskuksina.
Lehtoja on raivattu pelloiksi
niiden ravinteikkuutensa
vuoksi.

Tyypillisiä lehtokasveja ovat
lmikkä, jänönsalaatti, kalliokiele,
karhunputki, ojakellukka,
ahomansikka, haisukurjenpolvi,
huopaohdake, vuokot,
mesiangervo, sudenmarja,
kotkansiipi.

Ukinkannaksen erikoisuuksia
ovat alkujaan istutetut
pihdat, joista jotkut ovat
jopa yli satavuotiaita!

Ojakellukka

Havaitsemamme kasvilajit

Nokkonen. Nokkosesta voi tehdä ruokaa, kuten nokkoslättöjä tai -keittoa.

- Metsäkurjenpolvi
- Valkovuokko
- Hiirenporras
- Nokkonen
- Piharatamo
- Niittyleinikki
- Kielo
- Metsäapila
- Poimulehti
- Vuohenputki
- Maitohorsma
- Mesiangervo
- Sinivuokko

Kielo
(myrkyllinen!)

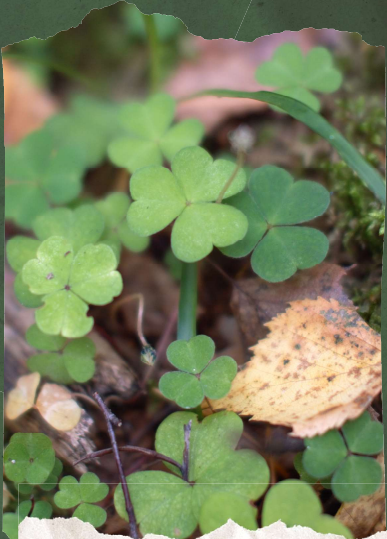

Maitohorsman verso. Versoa voi käyttää parsan tapaan.

Kielo on Suomen kansalliskukka ja karhu on Suomen kansalliseläin!

Havaitsemamme kasvilajit

Ketunleipä eli käenkaali. Lehdet ja varsi sopivat vaikka salaattiin, kukkia voi käyttää koristeina.

- Käenkaali
- Keltamo
- Metsätähti
- Kultapiisku
- Maahumala
- Lehtotähtimö
- Ruusu
- Metsäkorte
- Metsäorvokki
- Koiranputki
- Marjakasvit:
- Mustikka
- Oravanmarja

Mustikka

Oravanmarja
(myrkyllinen)

Metsätähti

Havaitsemamme kasvilajit

Luhtalitukka

- Vadelma
- Sudenmarja
- Herukka

Kosteikkokasvit:

- Rentukka
- Suovehka
- Ojakellukka
- Luhtalitukka
- Osmankäämi

Sammalet:

- Seinäsammal
- Kerrossammal

Kerrossammal

Osmankäämi

Vadelma, maukas marja.

Ukinkannaksella on ainakin seuraavia puulajeja:

- Tervaleppä
- Rauduskoivu
- Suomen pihlaja
- Tuomi
- Mänty
- Lehtikuusi
- Vaahtera
- Terttuselja
- Tammi
- Harmaaleppä
- Pihlaja
- Pihta

Psst!
Ukinkannakselta voit löytää myös uhanalaisen runkohenkilönsä!

Puut ja sienet elävät symbioosissa. Se tarkoittaa sitä, että molemmat ovat hyödyksi toisilleen. Sieni auttaa puuta saamaan enemmän vettä ja lisäksi ne vaihtavat tärkeitä ravintoaineita keskenään.

Vanhat puut ovat tärkeä elinympäristö monille eliöille!

Sekä sienistä ainakin:

- Tuhkelot
- Erilaisia tatteja, esimerkiksi punikkitatit
- Jauhosenet
- Taulakääpä

Punikkitatti

Seuraavanlaisia lintuja voi
päästä näkemään:

KUII KUII

 Kuovi

KRO! KRO!

 Korppi

- Leppälintu
- Kirjosieppo
- Peippo
- Pajulintu
- Mustarastas
- Lehtokerttu
- Kuovi
- Kalalokki
- Räkättirastas
- Naakka
- Sinitiaainen
- Peukaloinen
- Käpytikka
- Hippiäinen
- Varis
- Punarinta
- Tiltaltti
- Laulujoutsen
- Korppi
- Talitiaainen

Paina
nimestäni,
pääset
kuulemaan
lauluani!

 Mustarastas

 Käpytikka

Pähkinäkallio

Kangasala
Suoraman koulu

Pähkinäkallio on Kangasalan
ensimmäinen
luonnonsuojelualue.
Matkan pituus Suoraman
koululta on 1,4 km, kävellen
noin 20 minuuttia.

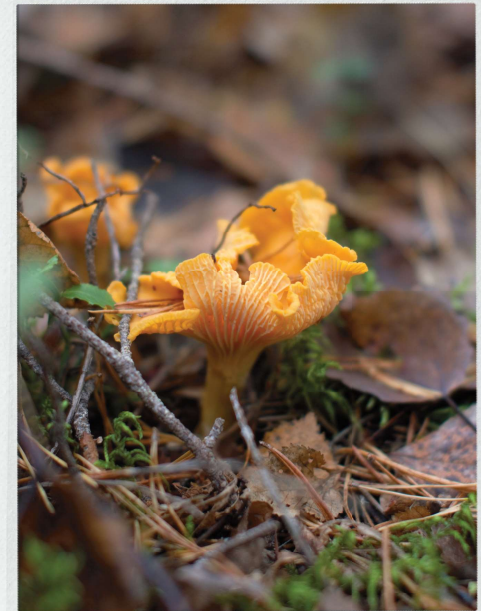
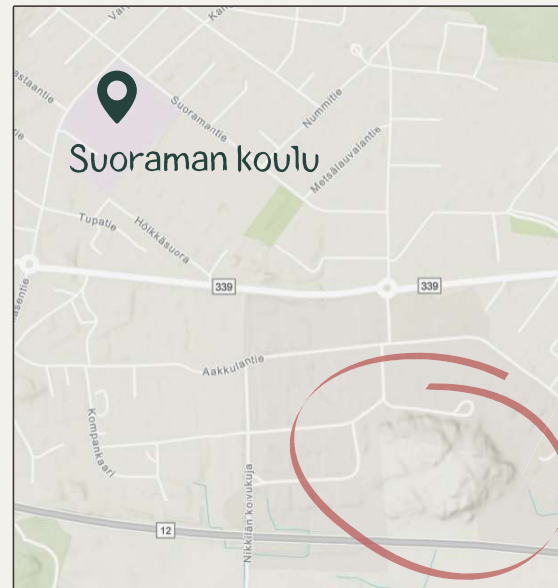

Tästä pääset
sukeltamaan metsään!

Luupit mukaan
ja tutkimaan!

Pähkinäkalliolla ei ole
varsinaista reittiä ja
peremmällä oleva kallioalue ei
sovi pienimmille. Turvallisia
polkuja ja nähtävää silti
löytyy!

Pähkinäkallio on noin 4,7 hehtaarin laajuinen kallioinen ja rehevä lehtoalue. Rauhoituksella on haluttu turvata alueen erikoinen lehtokasvillisuus asutusalueen tuntumassa sekä säilyttää alue erämaatuntuksena sekä maisemallisesti ehyenä ja kauniina.

Mielenkiintoista pähkinäkalliolla on muun muassa pähkinälehto, joka vaihtuu kuivaksi kalliokatajiksi sekä kalliojyrkänteiksi.

Ennen Pähkinäkallion suojelua Kangasalla on ollut vain kolme luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettua kohdetta, jotka kaikki ovat suurikokoisia ja vanhoja mäntyjä.

Siellä on lisäksi mielenkiintoisia kiviä sekä tutkimattomia geologisia muodostumia!

Pähkinäkallion lehdon
erikoisuuksiin kuuluu mm.
haisukurjenpolvi,
metsänätkelmä, lehtokuusama,
tumma tulikukka, jalkasara,
humala, paatsama sekä
tietenkin pähkinäpensas.

Pähkinäpensas

Pähkinäpensas on yksi
vanhimpia viljelykasveja. Sen
pähkinät ovat
hasselpähkinöiden sukulaisia.
Pähkinöiden keräämiseen
tarvitaan maanomistajan
lupa.

Pähkinäpensas luo ympärilleen
omanlaisensa lajiston.
Esimerkiksi sinivuokko viihtyy
erityisesti sen alla ja
harvinaisuutensa takia
rauhoitettu suomukka on
pensaasta riippuvainen.

Hiiret ja oravatkin
syövät pähkinöitä!

Pähkinäpensas tarvitsee paljon
valoa, siksi kuusettuminen on
pähkinälehtojen vakavin uhka.

Havaitsemamme kasvilajit

Ketunleipä eli käenkaali. Lehdet ja varsi sopivat vaikka salaattiin, kukkia voi käyttää koristeina.

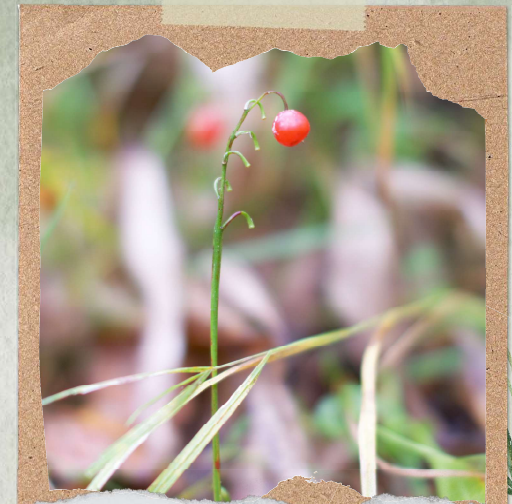

Metsätähti

- Sinivuokko
- Kielo
- Rönsyleinikki
- Käenkaali
- Metsäorvokki
- Valkovuokko
- Metsätähti
- Suolaheinä
- Kanerva

Metsäorvokki

Kielon marja
(Myrkyllinen!)

Havaitsemamme kasvilajit

Kallioimarre

Marjakasvit:

- Taikinamarja
- Lillukka
- Puolukka
- Mustikka

Saniaiset:

- Metsäimarre
- Kallioimarre
- Hiirenporras

Sammalet ja jäkälät:

- Karhunsammal
- Kerrossammal
- Luppo

Vadelma

Puolukka.
Terveellinen ja
herkullinen marja.

Lillukka. Lillukan
marjat ovat syötäviä.

Pähkinäkalliolla on seuraavia
puitaja pensaita:

- Koivu
- Harmaaleppä
- Pihlaja
- Kuusi
- Tuomi
- Haapa
- Vaahtera
- Tammi
- Mänty
- Kataja
- Pähkinäpensas
- Lehtokuusama

Tammen lehtiä

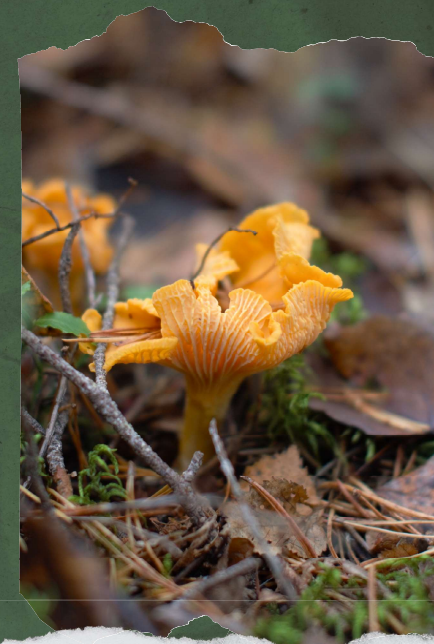
Sekä sienistä ainakin:

- Koivunpunikkittati
- Vaaleaorakas
- Villaukonsieni
- Rusko-orakas
- Rouskut
- Kantarelli
- Suppilovahvero

Suppilovahvero

HERKULLISIA RUOKASIENIÄ!

Kantarelli

Seuraavanlaisia lintuja voi
päästä näkemään:

 Käpytikka

- Lehtokerttu
- Käpytikka
- Punarinta
- Kirjosieppo
- Tiltaltti
- Räkättirastas
- Peukaloinen
- Mustarastas
- Hippiäinen
- Talitiainen
- Sinitiainen

 Mustarastas

 Sinitiainen

Paina
nimestäni,
päaset
kuulemaan
lauluani!

 Räkättirastas

Omat muistiinpanot

Lähteet

<https://fi.wikipedia.org/wiki/M%C3%A4nty>

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Harju>

<https://www.geologia.fi/2018/06/03/harjut-ja-salpausselat/>

Lukion maantiede. GEOS2. Sininen planeetta, harjut, sivut 132-133. Sanomapro 2021.

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Lehtomets%C3%A4>

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2004/10/01/sienten-merkitys-luonnon-kiertokulussa#:~:text=Puun%20juuristoon%20levitt%C3%A4ytynyt%20hienojakoinen%20sienirihmasto%20tehostaa%20puun%20vedenottokyky%C3%A4.,puulta%20sokeria%20ja%20muuta%20ravinteita.%20T%C3%A4t%C3%A4%20kutsutaan%20symbioosiks.>

[https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/111818/Koso Eerika%20Lamberg Emmilotta%20Maki Janita.pdf?sequence=1](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/111818/Koso_Eerika%20Lamberg_Emmilotta%20Maki_Janita.pdf?sequence=1)

<https://www.partioaitta.fi/oppaat/suunnistus/luonnonmerkit/>

Kalliola Iiris. Laine Lasse J. Suomen lasten luontokirja, muurahaiset, s.76. Otava.2010

teksti<https://www.upmforestlife.com/fi/haastattelut/lehto>

Lajitunnistus:
<https://luontoportti.com/>

Kangasalan luonnonsuojelualueet:
<https://www.kangasala.fi/wp-content/uploads/2023/11/kangasalan-kaupungin-luonnonsuojelualueet-2023.pdf>

Lintujen kuvat: Canvan kuvapankki

<https://www.allergia.fi/jarjesto/tutkimus-1/luontoterveys/tietoa-luontoterveydesta/>

juliawen99@gmail.com